

## Ullmann Tamás: Paradigma nouă a intenționalității

Conform definiției bine cunoscute, intenționalitatea înseamnă că orice conștiință este conștiință a ceva. Această teză, la prima vedere total banală, susține întreaga cotitură fenomenologică. Cum se naște din ea o filosofie? Răspunsul lui Husserl este că această considerență simplă, dar tocmai de aceea de mare însemnătate, este ascunsă de noi de către o sumedenie de confuzii. Studiul încearcă să prezinte aceste confuzii metafizice, arătând că fenomenologia conștiinței intenționale înseamnă o rupere radicală cu teoria modernă a reprezentării.

## Deczki Sarolta: „Ich kann” – praxis și intenționalitate

În filosofia lui Husserl au apărut destul de devreme acele motive care au atribuit ideii fenomenologiei ca știință riguroasă—descriptivă și anumite perspective practice și axiologice. Ajungând la anii treizeci, aceste considerențe se aprofundează, creând programul unei „filosofii științifice a vieții” în care relevanțele practice ale fenomenologiei devin dominante. Putem vorbi de un program deoarece în gândirea lui Husserl ethos-ul responsabilității capătă un accent din ce în ce mai puternic, punând chiar și practica științifică într-un context etic, pe baza unei axiologii marcante. Husserl însă atrage atenția și asupra faptului că paralelismul cunoașterii, a practicii și a axiologiei apare nu numai în programul fenomenologic, ci și în cursul percepției. După cum Husserl sesizează în primul volum ale *Ideen*, *Wahrnehmen* este totodată *Wertnehmen*. A percepe înseamnă a acționa practic în lume conform unor valori; percepția este funcționarea unei facultăți transcendente: „ich kann”.

## Bacsó Béla: Ego-ul nu este realitate

Studiul discută prelegerile din Londra ale lui Husserl, nepublicate până recent. Însemnătatea acestor prelegeri este imensă, deoarece ele conțin primul răspuns al părintelui fenomenologiei la provocarea heideggeriană. Pe lângă aceasta, prelegerile din Londra ne prezintă într-o lumină nouă temele clasice ale fenomenologiei transcendente, printre altele și cea a intenționalității, oferind perspective noi interpretării operei lui Husserl.

## Toronyai Gábor: Instinctul rațiunii și teleologia istorică la Husserl. Despre posibilitatea fenomenologiei de a forma realitatea

Intenționalitatea instinctului înseamnă la Husserl o referire la obiect „ambiguă”, adică fără un obiect anume. Iar în operele sale târzii, în legătură cu sensul teleologic al istoriei, fondatorul fenomenologiei vorbește și despre rolul unui anumit „instinct al rațiunii”. În cazul „instinctului rațiunii” însă nu avem de-a face cumva cu un concept contradictoriu pînă la autodestrucție? Căci activitatea rațiunii se concentrează chiar în constituția obiectivă evidentă, formând obiecte clare și distincte. Cum s-ar putea impune în ea exact opoziția acesteia, și anume referirea obiectivă fără un obiect anume? Autorul argumentează în favoarea interpretării următoare: contradicția care se ascunde în ideea „instinctului rațiunii” se poate considera o tensiune productivă care ajută într-un mod special la clarificarea concepției husserliene despre posibilitatea gândirii filosofico-științifice de a forma realitatea, inclusiv istoria.

## Zuh Deodáth: Problema afecției de sine în prelegerile lui Merleau-Ponty despre Husserl din 1960 și în opera *Vocea și fenomenul* a lui Jacques Derrida

Problema fenomenologică a afecției de sine a devenit cunoscută în primul rând în legătură cu analizele lui Husserl privind timpul și asocierea. Din acest punct de vedere sunt de o deosebită însemnătate în opera târzie a lui Husserl aproximările repetate ale intersubiectivității și problematica conștiinței externe a timpului. Din această perspectivă nouă, afecția de sine nu se mai poate aborda asemenea funcționării unui act de sesizare. Studiul abordează concepțiile privind această problemă a doi autori – Jacques Derrida și Maurice Merleau-Ponty – care, cu mult înainte de publicarea textelor husserliene respective, nu numai că s-au ocupat de această temă, dar au și avut un anumit contact cu manuscrisele lui Husserl. Conform tezei autorului, amândoi lucrează cu două concepte ale afecției de sine. Primul dintre ele poate fi caracterizată ca și o afecție de sine estetică în sensul esteticii transcendențiale kantiene, iar al doilea, ca și afecție de sine logică în sensul logicii transcendențiale. Însă, cei doi filosofi folosesc descoperirea afecției de sine de două feluri la scopuri diferite: Derrida găsește în ea un impuls pentru o critică marcantă adusă lui Husserl, iar Merleau-Ponty consideră ca fiind primordială trasarea limitelor fenomenologice ale intenționalității. În urma analizei acestor concepții reiese că, în ele, contextul original al textelor husserliene – în mod conștient sau inconștient – nu prea ajunge la mare importanță. Dar, prin afecțiunile de sine de două feluri, devin clarificabile conceptele de bază ale unei arii de cercetare importante.

## Györgyjakab Izabella: Depășirea modelului intenționalității la Lévinas. Problematika proximității

În *Totalitate și Infinit*, recepția Celuilalt poate fi definit ca recepția sensului venit din partea lui, astfel o putem interpreta ca situație de limbaj. Sensul lumii tematizate și sensul Celuilalt, al prezenței, este creat în mod simultan în discurs. Cel din urmă este important în primul rând datorită faptului că, în cursul interogării activității constitutive, eliberează lumea posedată de sine din poziția sa fixă, și atrage atenția asupra posibilității și responsabilității tematizării continue a lumii. Aceste două înțelesuri pot fi separate doar bazându-se pe performativitatea actului vorbirii. Problematika proximității ca subiectul studiului *Limbaj și proximitate* face posibil interpretarea sensibilității în contextul relației cu Celălalt. Aceasta implică reinterpretarea problematicii infinitului, definită nu numai ca distanță infinită al transcendentului, ci și prin chipul Celuilalt, reflectând tensiunea dintre distanța nelimitată și proximitatea celui care se află față-n față cu mine.

## Bartók Imre: Adorno despre experiența spirituală

Conform tezei fenomenologice a intenționalității, orice conștiință este conștiință a ceva. Această formulare aparent inocentă sugerează că existența conștiinței s-ar rezuma la vizarea obiectului, parcă acest obiect i s-ar oferi întotdeauna într-o formă definitivă, bine conturată. Însă, dacă identificăm existența conștiinței cu intenționalitatea, atunci va fi problematic cum se poate da socoteală de acele fenomene care nu se pot conștientiza sau cel puțin nu se pot conștientiza în mod direct, și care, totuși, influențează cu o forță elementară viața conștiinței și a subiectului înzestrat cu conștiință. Adorno a fost deosebit de sensibil la acel „prespiritual”, „non-identific”, „non-conceptual” pe care, conform criticii sale, filosofia îl pierde din vedere permanent. Pe lângă această cîrîcă adusă filosofiei, studiul abordează în primul rând întrebarea: în ce măsură ne înzestrează conceptul de experiență creat de Adorno cu posibilități care s-ar putea dovedi productive și pentru fenomenologie?

## Darida Veronika: Pictura invizibilului

Studiul încearcă o aproximare a „fenomenologiei invizibilului”. Ca un prim pas, autoarea interpretează radicalizarea fenomenologiei în opera lui Michel Henry: întoarcerea de la lume la viața invizibilă – la imanență –, manifestarea originară rezultată astfel și donația de sine, revelarea originară a vieții. Apoi pune întrebarea, cum poate fi arta (și în mod special pictura care este

vizibilă și care face posibilă manifestarea vizibilului) o exprimare incombatabilă a vieții, adică a „invizibilului”? În sfârșit, abordează relația dintre pictura abstractă și „cosmosul” în scrierile lui Michel Henry și ale lui Kandinski. Astfel încearcă să înțeleagă cum poate fi lumea plină de sunete, de rezonanțe un cosmos al ființelor capabile de mișcare spirituală, în care „materia moartă este spirit viu”.

### Pintér Judit Nóra: Nostalgie și intimitate

Studiul abordează o formă greu de conceptualizat a intenționalității, și anume nostalgia. El încearcă să dea răspuns la următoarele întrebări: Cum este relația nostalgiei cu experiența, cu memoria și cu melancolia? În ce măsură este nostalgia memorie, și în ce măsură este melancolie? Oare posterioritatea amintirii nostalgice este la fel de deschisă către o formare a sensului care se amplifică și se modifică cu fiecare experiență, mereu reînnoindu-se, ca și oricare „amintire” banală? Adică: în ce măsură sunt valabile pentru nostalgie legile experienței, și în ce măsură arată ea o structură specială, caracteristică numai ei? Autoarea caută răspuns la întrebarea dacă posedăm o anumită amintire nostalgică la nivelul trăirii, ca și o parte din identitatea noastră, sau ne este dor de ea numai ca și după o utopie din trecut.

### Halász Hajnalka: Intenționalitate, metalimbaj, reflexie de sine. Roman Ingarden: *Opera literară*

Studiul oferă analiza ideii ingardeniene a operei literare privite ca și obiect pur intențional, abordând metoda descrierii din perspectiva teoriei limbajului. Scopul studiului este ca – prin amplasarea *discursului* analizei fenomenologice în contextul teoriei limbajului și al retoricii – să arate exemplaritatea textului lui Ingarden. Astfel ajunge la niște concluzii de teoria limbajului, repetând într-un anumit sens și presupunând necesitatea gestului descrierii fenomenologice, respectiv a contingenței exemplului și a analizei.